

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:

Subscription Rates:

На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

В Джерсі Сіті і закордоном:

На рік	\$12.00	One year	\$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЖЕНЕВА І ЗДА

Комуністична пропаганда, йдучи за Москвою, трубить всіма мовами світу про банкрутство закордонної політики З'єднаних Держав, покладаючи при тому на Женевську конференцію, на якій секретар стеїту, Джан Мустер Доллес, ніби опинився в повній ізоляції і тому мусив її покинути та вертати до Вашингтону. Для нас не так важке, як саме неправду ширити кремлівська пропаганда, бо її завдання — дурити світ. Зате дуже важке, що думає про Женеву американський народ та його уряд і як ту їх думку сприймають союзники Америки у вільному та невольному світі.

З'єднані Держави неохоче дали згоду на Женевську конференцію, на яку натискали Англія та Франція. Вони заявляли, що Москва добре знає, про що йде, і тому повинна вислатися в справі Корей та Індокитаю в такій спосіб, щоб була в Женеві бодай якась слаба надія на полагоду найнекращих далекосхідних проблем, а тим самим і на припинення війни. А що так не сталося, то всі американська преса заповіла Женевській конференції те саме, що й Берлінській, себто невдачу. Ще в останній хвилині перед самою Женевською конференцією секретар стеїту Доллес хотів її рятувати і цементавати "об'єднану акцію" вільних країн в справі оборони Південно-Східної Азії та "військовою силою" зашукати в Женеві, як Кремль, так і червоний Пейпінг. На жаль, Англія та Франція на це не погодилися. Мовляв, це готово пошкодити женевським переговорам, а до того не дуже розумно виявляти зарані військові плани на випадок дипломатичної невдачі. Хоч розмови велися в Лондоні та Парижі тасно, але, як то часто буває в таких випадках, все це дісталось якимсь способом до преси і стало публічною тайною. А що місія Доллеса не вдалась, звідси різні коментарі про його "найбільшу помилку" та поголоси про його скоре уступлення.

Як же ця справа представляється в очах уряду ЗДА? В Америці президент відповідає за закордонну політику. Формально він є "босом", а секретар стеїту з виконавцем його волі. Інша справа з Сенатом ЗДА, що контролює закордонну політику, чи взагалі з Конгресом, що ухвалює бюджет. Без їх згоди президент не може багато зробити теж і в закордонній політиці, якщо не хоче наразити себе і свою партію на ізоляцію, чи щось гірше. В цьому випадку, себто, коли йде про секретаря стеїту Доллеса, "об'єднану акцію" та Женевську конференцію, масю вже офіційну заяву президента Айзенгавера, в якій він стверджує, що секретар стеїту діє в повному з ним порозумінні. Крім цього Доллес здавав звіт з того, що діється у Женеві, теж перед представниками обидвох партій у Конгресі. Що він їм сказав — невідомо, бо наради були тасні. Одне певне, що критики майже не було з боку республіканців, а демократи мовчали. Певне й те, що Доллес склав заповнення, що ніякої односторонньої акції в справі Індокитаю з боку З'єднаних Держав не буде. З тону заяви президента Айзенгавера, як і з того, що мав говорити Доллес до конгресових представників, виходило б, що справа "об'єднані акції" не пропала і що переговори в справі Південно-Східного Азійського Пакту продовжуються. Виглядає, що до цього Договору Безпекі в Азії прийде, без огляду на вислід Женевської конференції.

Так воно в Вашингтоні. Це насуває різні думки. Азійський Пакт без азійських народів сьогодні неможливий до подумання. Такий же Пакт без Франції та Англії, теж нездійснимий. Але й на таке заноситься! Отже криється за цією справою щось таке, що загалою невідомо. Тому саме так багато тепер голосів, які заповідають неминучість основної перевірки цілої закордонної політики З'єднаних Держав.

Доллес не став у Женеві тим, чим був Чемберлен в Мюнхені. А таке дехто заповідав. Він не мів в Женеві втрати, бо там взагалі неможлива ніяка вигода для вільного світу. Покищо там зайняті не так політикою і такими проблемами, як покінчення війни в Індокитаї, чи визволення, а більше торгівлею, торговельними пропозиціями Москви та Пейпінгу, якими зацікавлені, як пише Роберт С. Аллен, представники аж 25 країн — крім З'єднаних Держав.

Б. Ржепецький

АВСТРАЛІЙСЬКІ ЛИСТИ

(7)

1. Королева в Австралії

Паш "Оронсай" плив слідами за тріумфальним походом королеви.

Вже в столиці Фіджійських островів — Суві мешканці при кожній розмові показували на залишки декораций: це була королева... Окленд — теж був прикрашений гіртеретами і тріумфальним ардом саме розбірали. В Сіднейським порті ми проплили по Сід білого "Готика", що приїжджало королеву до Сідней, де йшла вона на австралійську землю.

Сіднейці з гордістю говорять, що тепер трудно віпзнати місто. Скрізь майже прапорці, так що на багатьох вулицях це побачити єсть... Гігантські портрети гостей. Скрізь іміція "Е. П.", емблеми Австралії — кентуру й... статуї королеви. Артистично уріджені вітрини крамниць, землі, а нагорі не має кінця...

Кораблі-шпигуни

Коли хтось думає, що тільки советські воєнні кораблі служать Советському Союзу для його воєнних цілей, той грубо помиляється. Пасажирські, торговельні, вантажні і рибальські кораблі танкери, льодолами і взагалі всі роди кораблів, поромів і човнів — всі вони стоять під безпосередньою контролею советської держави, з її властністю і фактично підлягають її адміністрації, а залага всіх тих кораблів ангажована і перевірявана чинниками советської влади. Тому, очевидно, все те, що плаває по світових водах під советським прапором, стоїть стовідсотково до розпорядження і послуг советської влади.

Західний світ, який привик дивитися на пасажирські, торговельні, вантажні або рибальські кораблі очима західних купців і промисловців, усвідомив собі той спеціальний характер советської "цивільної" флотії щойно нещодавно, наслідком цілої низки "випадкових збігів обставин". І так: 1) советські торговельні, вантажні і рибальські кораблі виявляються в різних європейських портах якраз перед комуністичними заворушеннями в даних портах чи країнах. 2) такий самий дивний "збіг обставин" лущить появу советських кораблів у західних портах із доконуваними там атентатами, а безсільна втеча атентатчиків дивно збігається в часі з виходом на море советського корабля (як напр., у випадку вбивства Валюхом С. М. Коновальця у Роттердамі). 3) кораблі советської цивільної флотії дивним дивом по'являються завжди саме там, де відбуваються альянтські морські справи, 4) кораблі советської цивільної флотії по'являються несподівано в "ушкодженому" стані і зголюються до ремонтних портів в тих чужинських портах, які є базами НАТО або ЗДА, або звідки перевозяться якісь військові транспортні чи де існують якісь військові склади. Найприкріший з численних "збігів обставин" с'юти останній "збіг": советський корабель звичайно має пошкодження якесь таку велику частину, що вона вимагає кількісного ремонту. Всього ж час у порті перебуває численна залага того советського корабля, — частина живе інколи таки на кораблі, частина у місті й околиці. В той же час даний порт є важливою постачальною, перекуною чи просто стратегічною базою західних альянтів, або недалеко від порту відбуваються наземні маневри альянтських військ, чи на морі морські й летунські справи. Члени залаги, чекаючи, поки їх корабель буде направлений, для "розваги" виїждять в околиці або пускаються моторними човнами далеко на море і "випадково" попадають в сферу альянтських маневрів...

Цей "випадковий збіг обставин", що советські торговельні кораблі потребують "несподіваного і колючого ремонту" кинувся особливо в очі в італійських портах, які є надзвичайно важливими морськими базами Шостої

Одна з майстерень мусула проляти кілька місяців працювати зі своїми 100 робітниками "овертаймами", щоб виготовити прапори й інші декоративні зуживання... по 20 миль матерії тяживо; для одного з найбільших замовлень треба було переробити матерії довжиною аж 100 миль. Над усіма декоративними панулами квіти. Квітники були уряджені на кожній вільній клатці землі. Ще більше захоплення й подив — не лише мешканців, але й чужинців викликав своїм виномко багатими декорациями Мельбурн...

Але то — зовнішня сторона відвідни, яка свідчила про добру працю організаторів, — бо ж програма відвідни була опрацьована заздалегідь... три роки тому.

Австралія прийняла королеву зі щирим серцем й правдивим ентузіазмом.

В самім Сідней, звідки королева відвідувала Австралію, вона перебувала понад два тижні. Спочатку, як звичайно, було багато "сенсациї": люди добиралися захопити кращій місяць по до

Залишенці

В зв'язку з остаточною ліквідацією решти таборів — життя залишенців вступає в нову фазу, — в фазу розселення на "сталі" місця осідку. Для тієї цілі побудовано, в різних околицях, нові оселі, що випиуватимуть, кожна, приблизно від 450 до 3,500 осіб. Такі оселі поставили в Карлсфельді біля Мюнхена, Амбергу, Шонгау, Тройхтлінген, Штетенгофен та Ерланген. Звичайно, всі ці оселі побудовані досить далеко від міст, в деяких випадках 8-15 кілометрів, а в інших дещо менше. Зовнішній їх вигляд зовсім подібний до великих робітничих селищ у формі двох поверхових блоків з помешканнями різного типу: одна кімната з кухнею, дві кімнати і три кімнати з кухнею, з власною лазничкою та комірною-кладом у ливниці. Одно, що владає в око, це брід спеціальних будинків, де могли б приміститися церкви, клуби, школи та вишкільні вартарти того чи іншого ремесла. Рівнож немає жадних господарських будинків, де би люди могли примістити дубри, качки чи то крілі: рівнож немає місця на хоч би невеличкий городок; вільний простір між поодинокими блоками з засіяний травником та

вистека рибальська флотія, яка по'явилася "випадково" якраз тоді, коли в Каналі розпочалися маневри англійської флотії. Те саме повторилося в січні 1951 р. під час маневрів англійської флотії в 1951 р., коли англійські воєнні кораблі переводили до сліди в конвойних операціях — "випадково" надплили советські "рибальські" дармащо це було на внутрішніх водах Шотландії. Два советські торговельні кораблі причалили до англійських портів акуратне перед тим, як родина англійського дипломата Гю Бурджеса, що зник в 1951 р., дістала від нього листа з поштовою печаткою із Лондону. Іб Гавр, Антверпен, Роттердам і всі французькі порти — всі вони по'явились оповісті про різні дива, що їх викликає "випадковий" приїзд советських торговельних кораблів.

СССР має загалом понад 500 вантажних кораблів по 1,000 тонн посмистости, більше як 35 танкерів і коло 600 рибальських кораблів на Атлантику, Балтику і Північному морі. Всі вони включені в советську шпигунську службу. Засоби обережності, стосовані американцями в портах ЗДА супроти чужинських кораблів, хоч викликали застереження деяких чужинських урядів і корабельних пасажирських ліній, проте спонукали військові й поліційні чинники європейських держав призадуматися над konieczністю більшої обережності і в їх портах. Але заповіджена пожавалена трігала Заходу з комуністичними державами принесла пожавалену шпигунську діяльність СССР, — закінчує свої заваги на цю тему, ІОС Нюз енд Ворлд Ріпорт.

Трудно ж припустити, щоб мільйони людей, вітали її лише як королеву, що прибула з далекої Англії.

Одна з газет пробус відповідати на питання: чому королева для всіх стала, одночасно й королевою, що стоїть так далеко від них, і жинкою, що до них належить? Яка сила змущує жинку зідхати, а чоловіків робить ліричними? А це тому, що "вона є "безсумнівною монархинею", життя якої від дитинства пройшло на очах людей. Для більшості жинок королева є ідеалом жинки, якою вони хотіли б бути, жинки в найкращому розумінні цього слова, дружини й матері. Для більшості чоловіків — вона є ідеалом жинчості...

Підкреслюють не з м'яку приватність королеви, простоту в розмовах з "звичайними" людьми, а навіть простоту одягу: більшість її суконь були такі прості, що вони доступні пересічній жинці...

Одним з найпримітніших проявів відношення до королеви були численні листи до редакції, де люди з різного середовища домагалися, щоб королева не відвідувала За-

Залишенці

Засаджені деревцями. Зовнішній вигляд досить добрий, але коли взяти під увагу, що поселення сюди людей на "стало", то і приходиться на думку практичний бік справи, а саме, з чого ті люди будуть жити, в який спосіб можуть вони чимсь з власної ініціативи причинитися до покращання свого буття? — Нічим і ніяк! Вони будуть змушені жити виключно на ту скупку грошеву допомогу від німецького уряду, що не дозволило їм умерти з голоду, але і не дасть змоги заховати і так надшерблене здоров'я.

Але вернуся до самого розселення. Воно в засаді відбувається добровільно, але дуже часто з допомогою поліції... бо багато людей не хотять переїздити до нових осель. Не хотять з різних причин, як тому, що переселення відбувається не за принципом національним, чи навіть віроповідним, а мішають людям так докладно, щоб навіть в одному блокувоті гомонили всі "язики". Дальшою причиною є ця обставина, що більшість будинків тільки що виникли, отже треба селитися в сирих приміщеннях, рівнож важко людям розставитися зі своєю господарською — як курки, качки чи навіть свинкою, що досі було їх порятунком. Не менше важкою причиною неохоти переселитися є ця обставина, що в таборах люди мали свої школи, церкви, клуби, бібліотеки а навіть і гімназії, а там на нових місцях осідку того всього нестане; треба буде посылати дітей до чужих шкіл, ходити до чужих церков, перестати збиратися спільно на ті чи інші імпрези, одним словом — треба буде поволі перероджуватися в щось безмісне, в нову істоту, який це не приймає властивість ім'я. Слід згадати про це одну важку обставину, а саме про матеріальний бік справи. Досі в таборах висота грошової допомоги від м. уряду вносила для однієї особи 65 м. марок, для родини з двоох осіб 91 м. м., а з троох осіб 120 м. м., а при цьому ще безплатне помешкання і опал. Тепер, при переході на "сталі" місця осідку, це все зміниться на некориста залишенців. Правда, кожну родину одержить опалачене урядом суспільної опіки помешкання, величиною відповідно до числа членів родини, але сума грошей, отримувана на руки, вноситиме вже тільки для однієї особи 45 м. м., для родини з двоох осіб 74 м. м., з троох осіб 82 м. м., і т. д. З тих грошей треба ще оплатити світло приблизно на одну кімнату 7.15 м. м. плюс 1 н. м. за годинник та опал, що знова внесе приблизно 10 н. м. на одну кімнату. Коли же взяти під увагу ще такі колючі видатки, як направира, прання, купіль, фризери та інші дрібні видатки, що разом вноситиме бідинок 6-8 н. м. на місяць, то на харчування залишиться для однієї особи (одиночки) приміщують по дві особи на кімнату 32.25 н. м., для родини з двоох осіб 47.50 і т. д.

Для докладнішого зрозуміння справи подам це, що можна купити з харчів за ц гроші, та скільки то калорій вноситиме день в день на одну особу. Беру під увагу родину з двоох осіб: на особу припадає 0.76 н. м. на день за що може набити 1/2 ф. хліба — 0.12 ф., 5 гр. смальцю — 0.18 ф., 1 ф. картоплі 0.10 ф., 100 гр. макарон 0.10 ф., 20 гр. цукру — 0.26 ф., в калоріях це вносить 900 кал. денно.

Це все разом і становить причину великого огірчення та неохоти користати з "благ" нового поселення. Правда, існує і певна частина людей, що ждуть-неждують переселення, але це здебільшого ті, що мають працю або багатих кривих в Америці та одержують постійну допомогу, що і дозволяє їм якось пережити час свого перебування в Німеччині.

Як я вже згадав, при поселенні не береться під уважучиною одиниць ур. А (Закінчення на стор. 3-й)

ла 70 міст, була присутня на 30 офіційних громадських прийняттях, на 7 баллах і 6 гарден-парці. Королева відкриває засідання п'яти парламентів. До того додати: військові паради, зібрання бивших воїків, окремі зустрічі з десятками тисяч шкільної молоді. Це — праця за 58 днів, з яких королева мала лише вільних 7 днів.

Тому преса нарікала, що програма відвідни була обрахована хутчий "на витренованого атлета", а не на витрималість молодого королеви, 1500 миль королівською якою відвозь берегів. Відвіда-

те треба було взяти до уваги при обмірковуванні планів його віднової. Іх склав і частинно виконав архітект Джан А. Роблінг, а по його смерті продовжував працю його син полк. Вашингтон А. Роблінг. Тому, що це був перший міст через морську протоку, він мусив бути збудований на такій висоті, щоб під його могли вільно перепливати кораблі. Це можна було досягти таким способом, що з високих стовпів, побудованих на обидвох берегах, завішено дротів, довжиною 1,559.55 стіп, які сплетені разом і покриті бляшарною трубою, виглядають наче великі водопроводи. Ці дроті названо ланцюгами, і від них пішла назва "ланцюгових мостів", першим з яких в Америці є саме Бруклінський міст. Доштучних ланцюгових причеплених поміст, і навіть під ударами найсильнішого буревію вони не знають потрясіння.

Та змінюючи часи і треба до них пристосовувати й старі побудови. Трамвайні вагони збільшилися, приїздили автобуси, вантажні авта, безчисленна кількість особових авт. Крім того, з часом зуживаються "самі побудови. Отже треба було міст відновити. За чотири роки зроблено з таким успіхом, що тепер вартує 50,000 авт. може переїхати мостом. Зате треба було усунути з мосту трамвай та деякі роли вантажних авт, а також рури для пересилання пошти.

Бруклінський міст — це термовізір для побудови інших такого роду мостів, які тепер славяться Америка як дають спроможність населенню великих міст виїздити на прогулянки і в бізнесових цілях, а мешканцям якоїсь безперервний контакт. Завдяки мостам, яких пізніше побудовано ще чотири через Іст Рівер, Бруклін з'єднався в одну адміністраційну одиницю з Нью Йорком.

За прикладом Нью-Йорку пішли інші міста, побудовували великі, навіть ще довші ланцюгові мости. Відомий на все Америку міст у Сан-Франсіско, "Голден Гейт", довжиною 4,200 стіп, сполучив 1937 року місто з островом. Міст через ріку Делавер у Філадельфії, сполучив в 1926 р. стеїт Пенсильванія з стеїтом Нью Джерсі, даючи мешканцям міста і цілій околиці доступ до морських берегів славного Атлантик Сіті; Делавер Меморіал — міст коло Вільмінгтона 2,150 стіп довжини, крім прибудови, що тягнуться на цілу миль, дав нагоду побудувати в 1951 р. прамий шлях з Нью Йорку до Вашингтону. Міст Вашингтона, побудований через ріку Гудсон, довжиною 2,500 стіп, в р. 1931, дав нагоду мешканцям Нью Йорку легко переїздити сусіднім стеїтом Нью Джерсі і в західні стеїти.

23-го травня 1983 р., коли побудовано Бруклінський міст, вогні ілюмінації з Нью Йорку можна було бачити у віддалі 40 миль в горах Вочуч, у стеїті Нью Джерсі. Тоді промовці підкреслювали, що ланцюгова побудова мостів відкриє нову еру для комунікації і добробуту людства. Наскільки ці передбачення виправдалися, може сказати теперішнє покоління. Та коли останнього понеділка віддавано відновлений міст до прилюдного вжитку, церемонія притягувала тільки 2,000 осіб, хоч посадики Вагнер все ще вважає цей міст за "чудо". Видно, що й "чудо" стають тепер буденщиною.

